

psihologice și simbolice, creația literară a domnului Mihail Diaconescu se integrează strălucitei tradiții impuse în cultura noastră de personalități ca Dimitrie Cantemir, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Lucian Blaga, Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Mircea Eliade, Constantin Noica și alții.

Tocmai prin raportare la aceste spirite tutelare înțelegem mai bine originalitatea, puterea de cuprindere, dimensiunea spirituală și valoarea estetică a creației lui Mihail Diaconescu. El este teoretician al acestei tradiții în care crede, pe care o elogiază și pe care o ilustrează în variate moduri, cu propria sa creație. Sfânta Tradiție a Bisericii noastre Ortodoxe și tradițiile specifice ale culturii în care ne înscriem au în Mihail Diaconescu un apologet neobosit.”

PREOT PROF. UNIV. DR. DUMITRU ABRUDAN,

În Illustrissimae Universitatis Scientiarum Oradiae Sollemnis Laudatio. Eruditissimo, praeclarissimo magistro et auctori atque semper meritis beatissimo Mihail Diaconescu dedicata, 30 mai 1996

„Este șansa unor națiuni dacă spirite analitice lucide produc reprezentări care se dovedesc a nu fi doar corecte dar și benefice pentru o cultură și, astfel, pentru conștiința de sine a unei națiuni. Consider că prin opera sa, Mihail Diaconescu realizează o astfel de performanță; construcțiile sale epice sunt contribuții constructive la ceea ce eu numesc devenirea conștiinței de sine a unei națiuni. A națiunii române, dar nu numai; și alte națiuni pot obține o mai bună înțelegere a specificității lor, a impactului lor în evoluția Europei.”

General (r) LUCIAN CULDA, 1996

„Bogăția de idei, de fapte și de evocări din romanele lui Mihail Diaconescu este întregită de amploarea expresivității, a calității estetice a cărților sale. Ele constituie o bogăție a culturii române.”

GH. BULGĂR, Stil și artă literară în proza lui Mihail Diaconescu, 2001

„Mihail Diaconescu este o personalitate de anvergură hasdeiană, cu cel puțin două proiecte ciclopice împlinite: e vorba de cele două volume de *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* și de recenta *Istoria literaturii dacoromane*”

THEODOR CODREANU, 2001

„Toți aceștia și ceilalți (eroi literari – n.n.) pe care Magul de la Vulturești îi scoate din istorie pentru a face, din nou, istorie cu ei sunt o singură voce reverberată ca un ecou neîntrerupt, în timp, o singură ființă împărțindu-se în toate ființele, iar puterea de a ține aceste lumi sub ochiul prezentului, de a ni le arăta nouă, **ca și cum le-am arăta copiilor și nepoților noștri**, arată că **Mihail Diaconescu are și cu viitorul o relație oarecum asemănătoare**. Această liturghie în mijlocul istoriei îi dă șansa de a muta prezentul dinspre margine, dinspre limita timpului nostru, să zicem, spre un centru mai mult sau mai puțin previzibil – **care se definește, însă, oricum, și față de viitor.**”

N. GEORGESCU, 2002

„Noica scria undeva despre „*modelul Cantemir*” în cultura română, concept sub care îi așeza pe Cantemir, Hasdeu, Iorga, Enescu ori Mircea Eliade. Cred că într-o asemenea tovarășie ar trebui adus azi și Mihail Diaconescu (...). Pentru astfel de dreaptă așezare pledează, probează, depun mărturie vie întreaga-i creație și activitate.”

MARIN DIACONU, 2002

„Romanul diaconescian e vizionar evocator; e un roman care construiește o irealitate mai reală decât realul (...). Remarcabil este și faptul că în plin *anamnesis* istoric autorul creează aproape în totalitate în cuprinsul *mimesisului* (...).

Mihail Diaconescu este nu numai un fenomenolog, respectiv un creator de ample și rafinate parabole epice, ci și un aristotelic: realul conține posibilul și, ca atare, transformă posibilul în real, imaginând documentul, creându-l. Desigur, tot aristotelic, „*în limitele*” verosimilului și necesarului (...).

E actul de magie al cărui secret aparține imaginarului tumultuos al autorului. Totuși, numai cine știe istorie, poate crea istorie (...).

Fenomenologia spiritualității românești, a lui Mihail Diaconescu, în paginile romanelor se află

la ea acasă. Desigur, spiritualitatea românească e un dat istoric și are o existență obiectivă, însă meritul scriitorului Mihail Diaconescu este de a fi găsit o interpretare epico-estetică bazată pe o dialectică a contrariilor și pe o dezvoltare a semnificațiilor esențiale, acestea constituind dimensiunea metafizică a impunerii lor în conștiința noastră (...).

Trebuie precizat că perspectiva filosofică a lui Mihail Diaconescu este regresivă, descoperind ca pe o stelă arheologică matricea stilistică a orizontului românesc.”

VALERIU FILIMON, Critica arhetipală și fenomenologia narativă, 2004

„Tradiționalistul Mihail Diaconescu a adaptat în mod original, dar a și negat, aruncându-le ca pe niște lucruri nefolositoare, vechi reguli literare, modificând astfel integral modul nostru de a ne raporta la istoria transfigurată epic. El ilustrează acel tip de creator cu o puternică vocație spirituală, specific culturii noastre, zămislit în condițiile aparte ale spațiului și timpului în care durează neamul românesc. E vorba de îmbinarea dintre erudiție și artă, dintre preocupările pentru rigoare ale cercetătorului și forța plămuitoare a romancierului. dintre situarea științifică fermă și trăirea sentimentală aptă să susțină descoperirea lumii sub laturile ei estetice. De aceea a fost comparat cu Cantemir, Eminescu, Hașdeu, Iorga, Blaga, Crainic, Enescu, Noica și Mircea Eliade. De aceea creația lui romanescă nu poate fi evaluată fără apelul consecvent la opera istorică și teoretico-estetică pe care a realizat-o. Și tot de aceea nu numai vasta operă pe care a realizat-o atrage abundența și varietatea de interpretări critice, simbolice, arhetipale sau cu conținut teologic, ci și personalitatea scriitorului percepută ca unul dintre reperatele cele mai importante ale culturii noastre de azi și de mâine.”

PREOT PROF. UNIV. DR. DUMITRU RADU, 2005

„Domnul Mihail Diaconescu are dreptate când afirmă că teoria genurilor și speciilor literare înțelese ca instituții determinate istoric, la care autorii își adaptează creația, după intenții și criterii absolut personale, își găsește în cuprinsul operelor, argumente numeroase și elocvente (...). Sunt autori care au creat în contexte socio-istorice, socio-culturale și socio-spirituale diferite, apelând la modalități scripturale diferite și cu rezultate estetice diferite (...). Pentru că aduce în discuție autori și opere de o mare diversitate, domnul Mihail Diaconescu apelează la o mare varietate de metode de abordare a textelor. Ni se demonstrează astfel încă o dată faptul că în cercetarea științifică pluralismul metodologic nu poate fi decât benefic“.

OVIDIU DRIMBA, 2006

„A spune despre cărțile lui Mihail Diaconescu (*Istoria literaturii dacoromane* și *Antologie de literatură dacoromană*) că reprezintă un eveniment în istoriografia literară românească e prea puțin. Ele marchează adjudecarea hotărâtă a unui „pământ nou” la teritoriul literaturii

noastre, capitol remarcabil nu numai pentru patrimoniul național ci și pentru reprezentarea noastră în cultura universală.”

ION BUZAȘI, 2007

„Toate demonstrațiile domnului Mihail Diaconescu dedicate unor probleme estetice implică străvechea și fundamentala problemă filosofică a transcendenței (...). Apare evident faptul că întrepătrunderea dintre teologie, metafizică, logică și epistemologie este unul dintre aspectele cele mai importante ale gândirii sale de tip dialectico-speculativ.”

ACAD. ALEXANDRU SURDU, 2009

„Creșterea numerică a studiilor și comentariilor dedicate operei lui Mihail Diaconescu este din ce în ce mai puternică. El este perceput ca una dintre personalitățile tutelare ale culturii noastre. Câteva generații de intelectuali din România de azi s-au format sufletește citind această operă. Modul cum aceste generații își reprezintă dimensiunea spirituală a existenței noastre istorice este definitiv marcat de opera scriitorului, savantului și esteticianului Mihail Diaconescu (...).

Niciodată nu vom fi deajuns de recunoscători marelui scriitor, strălucitului teoretician, om de știință și om de atitudine Mihail Diaconescu pentru tot ceea ce a dăruit culturii române și europene. A fi contemporan cu Mihail Diaconescu este o mare șansă, dar mai ales un motiv de profundă bucurie. Cei ce admiră și iubesc opera lui Mihail Diaconescu – și cercul acestora se mărește de la o generație la alta – găsesc în ea înalte repere valorice, la care se raportează în variate moduri. Opera aceasta aparține tezaurului de valori spirituale nemuritoare ale poporului român.

Valoarea exponențială și patrimonială a acestei opere este un bun sublim al nostru, al tuturor. Ea ne reprezintă în timp și în lume.”

ILIE BARANGĂ, Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu, 2009

„Domnul Mihail Diaconescu este un titan al culturii.”

ACAD. PROF. UNIV. DR. IRINEU POPA Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, 2011

„Tradiționalismul și modernitatea romanelor lui Mihail Diaconescu, fondate pe utilizarea originală a unor variate serii de simboluri comunicante, au impus o realitate estetică uimitoare și revelatoare, unică în literatura română și europeană. Reliefând aceste simboluri pătrundem în miezul de foc al artei epice diaconesciene.

Tradiționalistă prin valorile pe care le afirmă, modernă prin mijloacele estetice utilizate, proza lui Mihail Diaconescu are o ținută paradoxală, insolită, fascinantă.

Simbolurile comunicante susțin această ținută conferind «*fenomenologiei epice a spiritului românesc*» atributele originalității și ale celei mai rafinate arte literare.”

MONICA DUȘAN, 2014

Domnul Mihail este unul dintre acei „*străluciți teologi și oameni de cultură din a doua jumătate a secolului al XX-lea*”.

PREOT ACAD. PROF. UNIV. DR. MIRCEA PĂCURARIU, 2017

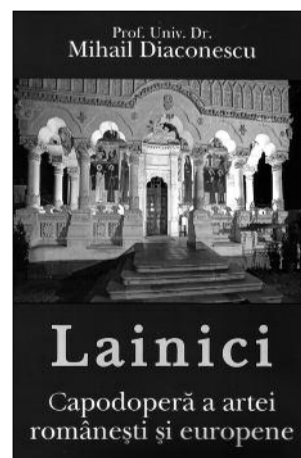
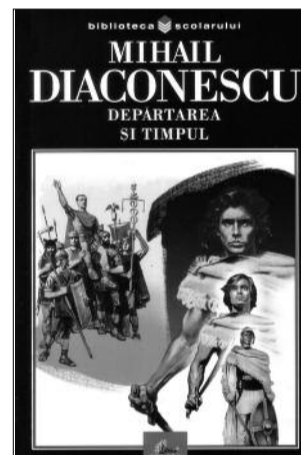
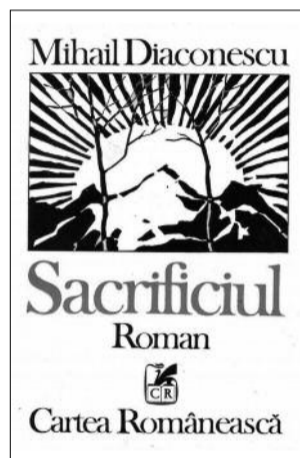
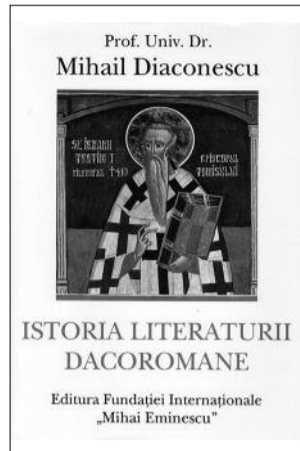
Domnul Mihail Diaconescu este „*un moralist enciclopedic*”.

RODICA LĂZĂRESCU, 2017

„*Romanele lui Mihail Diaconescu întreprind o inconfundabilă «fenomenologie narativă a spiritului românesc», cum o caracterizează autorul însuși (...).*

Câtă trăire atâta cunoaștere, iată axul fenomenologiei narative. Fenomenologia narativă este metoda de cunoaștere a profunzimilor noologice, a ceea ce autorul numește «lumea esențelor» (...).

Această intensificare este un indicator al unei experiențe, al unei trăiri de o extraordinară amplitudine și adâncime, care nu poate fi exprimată (actualizată) decât prin recursul la structurile legendei, ale mitului, ale scenariului exemplar, care-și găsește adăpostul deopotrivă în narativ și, într-un chip excepțional, în romanele istorice de mare succes ale lui Mihail Diaconescu (...).

Aureliu Goci

Romanul intelectual și antroposofia iubirii

Ștefan, Simfonia fantastică, Editura „Zodia Fecioarei”, Pitești, 2017

Eleganța stilistică, rafinamentul expresiv, empatia pentru un posibil comunicator elastic și comprehensiv provin din universul intelectual care ocupă spațiul narativ, pentru că personajele sunt actori, scriitori, medici și, în plus, între pagini se citește mult: Mircea Eliade, Rudolf Steiner, Arsenie Boca, Alice Voinescu. Ideea unei împliniri prin Marele Spectacol, printr-un absolut al carierei artistice se află, deasemenea, în opera lui Mircea Eliade. Protagonista, o ființă lilială acaparată de scenă evoluează existențial între bărbați deosebiți, puternici sentimental și de mare rafinament intelectual. Autoarea rămâne fidelă unui univers cultural rafinat și unor personaje cu mari disponibilități intelectuale.

Protagonista cărților, o femeie măritată, inițial atașată de soțul său de care este îndrăgostită este îndrăgostită și de un alt bărbat. Cazul e plauzibil, cunoscându-se că disponibilitatea erotică fiind mare cineva poate să iubească mai mulți parteneri în același timp. Credibilitatea e reală pentru că oamenii pot iubi în mai multe feluri și, psihobiologic există mai multe feluri de dragoste.

Ceea ce surprinde de la început este rapiditatea acțiunii, avalanșa narativă care te copleșește cu o mulțime de informații și divagații care își găsesc mai târziu locul în substanța acțiunii. Și narațiunea ține cont că mai tot timpul în roman, e duminică.

Și se citește foarte mult, Mircea Eliade în special, dar și maestrul autorului *Istoriei Religiiilor* în aspirația către Noua Spiritualitate. Personajul feminin, Marea actriță vrea să aprofundeze Științele Spirituale, și astfel îi precizează Președintelui: „Lecturi, rostesc încercând să par neutră. Lecturi prin care încerc să cunosc lumea, viața. Eu sunt creștin ortodox, dar ca și Eliade, găsesc multă înțelepciune în învățătura orientală. Maestrii taoiști... vocea mi s-a frânt. Nu pot să-i țin o conferință Președintelui. Ochii ei mă sfredelesc. Ascund ceva? Da, ascund. Și ca orice femeie, voi ști să ascund foarte bine taina inimii mele.

Vreau să fac un mare spectacol, dar nu pe scena teatrului, într-un loc Sacru. Pentru aceasta studiez Știința Spirituală, am nevoie de deschidere, de aer, de ieșire din Timp, dar și de ieșire din Spațiu. Oamenii moderni au dreptul și ei la Înalta Artă. Noi actorii, suntem mesagerii Timpului. Rudolf Steiner, cel care a creat fuziune între învățăturile Orientului și gândirea Occidentală la începutul secolului trecut, a prețuit enorm arta. El spunea că artiștii au conexiuni directe cu forțele energetice ale Cosmosului.”

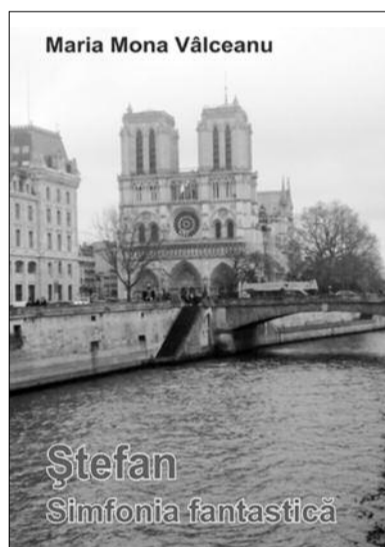
Romanele intelectuale, cu o mare densitate de idei și punând în centru iubirea, ca sentiment fundamental, formator și devastator pot avea succes și la prima linie a publicului cititor de romane de dragoste, dar și la publicul cultivat prin dezbateră de idei, de întrebări și de răspunsuri compatibile cu un nivel elevat.

Cunoștințe din diverse domenii (pedagogie, istorie, medicină ș.a.) se alchimizează, finalmente într-un complex univers creativ și se metamorfozează într-un singur discurs narativ.

După cum se știe dna Maria Mona Vâlceanu organizează în fiecare an la Pitești *Colocviul „Mircea Eliade”* – singura

îmbină știința medicală cu știința spirituală.” Mircea Eliade face din Andronic, protagonistul din *Noaptea de Sânziene* un inițiat în mișcarea antroposofică și un observator al forțelor elementare ale Cosmosului.

Cele două cărți reprezintă, de fapt, un singur roman intelectual în tema unică a

Ceea ce surprinde de la început este rapiditatea acțiunii, avalanșa narativă care te copleșește cu o mulțime de informații și divagații care își găsesc mai târziu locul în substanța acțiunii. Și narațiunea ține cont că mai tot timpul în roman, e duminică.

manifestare de la noi adusă autorului *Istoriei Religiiilor...*, cu participarea celor mai importante personalități ale culturii actuale.

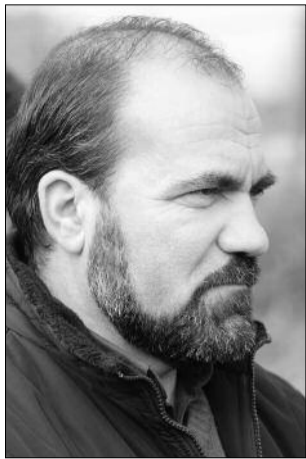
Mai mult decât îndrăgostiți – posedați de iubire – personajele se dedublează, cu un pol de lumină și altul de întuneric care pot domina succesiv conștiința umană. Dna Maria Mona Vâlceanu are lecturi și cunoștințe avansate în ceea ce privește Știința Spirituală care la începuturile Orientului și gândirea Occidentului și propunând revenirea la conștiința primitivă, conexată la puterile energetice ale Cosmosului, eficientă în Spații Sacre prin oficiere ceremonială. Se pare că și Mircea Eliade cunoștea mișcarea antroposofică. Ca și creștinismul, vorbește de energia iubirii iar Einstein anticipează o formulă. Autoarea are cunoștințe despre mișcarea antroposofică: „Există o mișcare antroposofică în lume, care l-a urmat pe doctor Steiner. Antroposofii au legături între ei, se cunosc și uneori țin congrese. Chiar și în zilele noastre. Mai ales mișcarea de medicină antroposofică: un astfel de om a ajuns în cercurile noastre, l-am remorcat și îmi întreține lecturile. Mișcarea medicală antroposofică, IKAM, se sprijină pe învățăturile lui Rudolf Steiner, mai ales pe textele Conferinței de la Crăciun, din 1924, un fel de testament dacă ne gândim că Rudolf Steiner a murit în 1925. Conducerea de azi, oameni bătaioși pentru ideea vindecării prin iubire și legătura cu forțele cosmosului. Michaela Glocker, Rolf Heine

iubirii, fără prea multe derivații narative, dar de o mare bogăție documentară, cuprinzând informații ample și profunde din diferite domenii ale cunoașterii având ca model opera integrală a lui Mircea Eliade. Autoarea nu scrie doar un roman de dragoste, ci și o carte care teoretizează manifestările sentimentului și proiecțiile lui spirituale: „Ce mă înspăimântă așa de mult în povestea asta în care iubesc un bărbat până la a-mi pierde mințile? A-mi pierde mințile? Sau abia acum a mi le aduna? Abia acum să înțeleg că dragostea este o forță uriașă în Univers, care poate dărâma în calea ei toate obstacolele, ca o viitură de ape, un torent ce antrenează în curgerea ei, zdrobind totul, orgoliu, principii, căsnicii, legi morale. Cine se poate împotrivi? Numai cel care nu iubește cu adevărat.”

P.S. Dacă ar fi să nuanțez o opinie personală, aș afirma că romanele dnei Mona Maria Vâlceanu, prin universul intelectual și speculativ care performează opera și personalitatea lui Mircea Eliade seamănă, compozițional și tipologic, mai evident, cu *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, de Camil Petrescu. Celebrul prim capitol de acolo, *Lecția de filosofie* – dincolo de idealizarea femeii și a imaginii bărbatului de fals „stăpân” – și aici există o consistentă *Lecție de antroposofie*.

De altfel, se cunoaște prețuirea reciprocă a doi autori care își scriu romanele la persoana I-a singular, în perioada interbelică atât de complexă care decidea că anul 1930 a fost un an al romanului.

Ioan Romeo Roșianu

Florina Isache și căutarea propriului eu poetic

Florina Isache –
„Drum în casa de iarbă”,
Ed. Pleiade, Satu Mare, 2016

Cu o poezie în care se dedă nemijlocit la frumos ne îmbie poeta roșioarencă Florina Isache, o poetă ce și-a mai adunat până acum numele pe alte trei cărți.

Volumul „Drum în casa de iarbă” a apărut la Editura Pleiade din Satu Mare, sub directa oblăduire a lui Radu Ulmeanu, într-o colecție girată de Gheorghe Grigurcu.

Ștacheta fiind astfel ridicată te aștepti la mult, dorești să descoperi în versuri și între acestea preaplîn.

Ei bine, Florina Isache vine cu o adevărată interogație poetică să ne provoace, iar scurtul dar spectaculosul său traseu literar vorbește despre un îndelung exercițiu liric și stilistic, unitatea voumului trădând și o anumită viziune poetică a propriei căutări.

De altfel aceasta îmi pare a și fi coloana vertebrală a volumului, unul parcă pornit de la convingerea că o privire valorează exact atât cât îi îngăduim să fie.

Ei bine, astfel ea depășește ușor fireștile tensiuni ale aventurii cunoașterii, iar elementele construcțiilor sale poetice se supun unui echilibru care, dacă ar fi să fie perceput ca un simplu reflex al ancorării sale în real și cotidian, ar ajunge să lumineze întregul ca pe un amănunt luminos și de sine stătător.

Și totuși, un anumit primat al realității planează peste scriitura ei, iar numerotarea - interesantă și chiar ciudată a poemelor - trădează un spirit matematic, intervenția cerebrală și tăioasă în anumite versuri și poeme fiind pe deplin justificată.

Poeta e tentată să dea verdicte, să se erijeze în cunosătorul a tot și a toate, un anumit aer sfătos, revendicativ chiar amprentând pe alocuri scriitura: „Realitatea începe de aici,/din dreptul ferestrei cu geamuri termopan (patru/anotimpuri),/în spatele căreia poți citi o poezie... În liniște”, sau: „Realitatea începe de aici./Din punctul acesta în care echipa Smurd semnează/ceva într-o carte și totul se întâmplă repede,/atât de repede, de pacă nici nu a existat”, sau: „realitatea începe de aici, de lângă standul acesta de/flori,/cu o lecție de ontologie”.

Interesant sau nu, dar Florina Isache desprinde din cenușii cotidian stampe ce merită a fi immortalizate, intervenția ei poetică în cotidian având menirea de-a colora spațiul și timpul în care-și duce viețuirea, un spațiu îmbibat de spiritualitatea lui Marin Preda, Zaharia Stancu, Gala Galaction sau Alexandru Popescu Tair.

Această repetiție nu este sărăcie imagistică sau de limbaj, ci numai o dorință a ei de a sublinia o stare, de-a trage tușe impresioniste pe o anumită viziune poetică.

Versurile cu același timbru trădează o persoană ancorată la pulsația vieții, decupajele ei poetice - unele făcute abrupt, altele cu finețea bijutierului sau chirurgului - se complinesc fericit cu latura onirică, în care idealizează.

Florina Isache descarcă visele în propria viețuire cotidiană, o trece prin cea poetică și, fără a se detașa de ea însăși și fără a se decopoliza cumva, face din ea un nou mod de a fi.

Trecerea de la fulgurații de gând la

poemele de respirație e bruscă, de parcă poeta ar pași într-o cu totul altă dimensiune poetică, parcă voind a se elibera de anumite forme fixe, de tipare impuse sau sugerate.

De altfel, în prefața cărții maestrul Gheorghe Grigurcu (ad)notează: „Invocând din capul locului realul, Florina Isache se confruntă în fapt cu o criză posibilă a acestuia. Tema (feminină, corporală) că omnipotentul, discreționarul real ar putea dispărea dintr-o clipă-n alta se insinuează în versurile d-sale. Existența ar putea fi doar un miraj al inexistenței, cu atât mai mult cu cât aparența de soliditate a celei dintii e mai constrângătoare”.

Mai mult, aș zice eu, poeta împinge scriitura până la limita notelor confesive, ideea de *jurnal de noapte* venind de la sine, context în care revelațiile capătă contururi de forță, imaginile și mataforele au consistență și greutate.

Cred că păcătuiește în momentul în care-și încarcă poemele de pusee aforistice, mai cred că acestea afectează limpezimea de până acum.

Făcând asta Florina Isache intră ușor în contradicție cu partea de început a cărții, iar acest fals jurnal nocturn pare să aibă un corespondent diurn, context în care-și păstrează lectorul pe aceeași lungime de undă, sub aceleași auspicii imagistice.

Un alt leit-motive este pentru ea *drumul*, prilej de apropiere sau depărtare, cale pe care conceptul de drum, de cale (în)spre sine însăși devine relevant și revelator: „Trec peste liniile de tramvai,/traversez prin zone interzise,/pe sub linii de înaltă tensiune,/ca să ajung la mine./dincolo de mine tot eu,/îmi așez imaginea ta în ochi,/ca pe niște lentile de contact”.

O abordare discursivă, iar senzația de interogație, de dialog cu persoana iubită sau cu cititorul se înșurubează-n poem, scriitura căpătând valențe de gravitate și prospețime-n același timp.

Fulgurații revelatorii găsești la tot pasul în poemele ei, imaginația luxuriantă ia în stăpânire întregul, iar tușele de realism rămân imperative.

O poezie marcată evident tocmai de dramatismul confesiunii, motivele bolii sau ale morții, tema sfârșitului venind de la sine, ca o prevestire, dar și ca o subliniere a ideii de drum inițiat, de la naștere prin viață, până-n spre veșnicia morții.

Este provocatoare nota cu care încheie poeta această carte, iar amprenta inevitabilului sfârșit te face să te gândești dintr-o dată la o realitate relativă și nu la una percepută corect, senzorial.

Din această interferență absolut organică se naște (și) o interesantă balansare creativă între real și imaginar, câștigător ieșind de departe de pe această scenă lectorul, cel ce se vede nevoit a avea la îndemână mai multe planuri, drumuri și căi de tălmăcire a unei poezii vădit marcate de biografism.

Ioana Geacăr

În viteză & cu Gela Enea

După premiul de debut în 1996, oferit de Inspectoratul pentru Cultură Dolj, prezentă la concursuri și în publicații literare mai mult decât editorial, Gela Enea publică două volume în 2015, după 18 ani, apoi un al patrulea volum în 2016 și, în același an, această antologie, „Cocoșul are dreptul la o secure ascuțită”, Editura Aius PrintEd, Craiova!

Antologie parcimonioasă, grațioasă, de buzunar, deci foarte selectivă, pe ce e bun și reprezentativ, cu un titlul șocant, moral-cinic.

Poemele sunt narative, dramatice, înregistrând realul biografist, sau socio-politic de dincolo și dincoace de 1989, fiindcă poeta vine dinspre mijlocul secolului trecut să depună mărturie de cronicar ale celor trăite, cu durere, nostalgie, umor, cinism ascuțit sau difuz. Făptura animală distruge poezia: „din palmele calde și moi/ ne crescuseră labe”(„mărturisire”); femeile moștenesc de la generațiile anterioare, feminine, nu numai filozofia de viață, ci și rochia de mireasă, dar poeta aparține unei generații răzvrătite: „născută cu alt cod sufletes/ am sfâșiat cămașa,/ și-am înodat/ de gâtul crucii femeilor ce m-au născut pe rând/ un steag alb/ într-un cântec negru.”(„steag alb/ într-un cântec negru”); timpul trebuie îmlânzit ca un prunc sau ca un iubit: „timpului să nu-i torni în pahar/ otrăvuri lente/ pune-l între săni/ să simtă presiunea dulce a cărnii/ și e al tău”(„timpul tău”); femeia își primește înapoi iubitul care o înșeală, „pentru că tot la mine se întoarce”(„dacă nu grăbeai așa”), adeptă a filozofiei amare, tradiționale: pe la oricâte amante ar trece, el aduce banii acasă, la copii și la soție, iar dorința de a părăsi nu-i stă în fire femeii penelope; filmul relatărilor poetice e dat și înapoi, cu nostalgie, spre timpul când „beam brifcor la kil/ balul din sala de mese a cantinei”(„stația cu numărul 18”), un rewind lent care apoi revine ca o bandă Moebius, cum doar poetul își poate programa structurile memoriei.

În neomodernism, cu ironie, pe urmele lui Marin Sorescu, jocul poetei se integrează cel mai bine: „umbliu prin mine/ ca prin muzeu național”, „lasă tată va trece și asta/ toate bolile trec/ unele cu medicamente/ altele/ cu puțină moarte”, „de la sud mama tace/ ea se pricepe cel mai bine/ să deseneze pe ape/ soldați dezertori/”(„exponate de muzeu”), „îți fixezi drept țintă viața/ alegi arma/calibrul/ muniția/ tragi/ dar de pe țevă iese un mare sictir/ apeși încă o dată pe trăgaci/ observi cum se răsucește-n aer alt sictir mai/ mic/ și tot așa/ până vezi cum iese doar fumul/ stările din arhivă trec la trăiri clasificate/ alunecând toate pe gâtul istoriei”(„trăiri clasificate”), sau cu tragism: „își amintește cum rația lui săptămânală s-a tot/împutinat/ până-a ajuns o bomboană mentolată/ nu-l mai răcorea pe dinăuntru/ nici când o spărgea în bucăți foarte mici/ din această cauză fusese lăsat la vatră/ dar nu și-a mai găsit nevasta/ atunci/ a adus în casă altă femeie/ una care/ năștea în fiecare dimineață câte-un pui/ de-ntuner/ până i-a umplut ograda/ casa/ și sufletul”(„patriotism”); solemnitate: oamenii au alt fel de a fi/ acolo/ țin câte o pasăre cântătoare în piept/ când stau în bătaia vântului/ sunetele se umflă prin cămașă ca niște vele/ care duc departe corabia”(„acolo/ în calendare”). Dar atinge și poezia minimalistă, cât și suprarealismul: „la colțul verandei, două cucuvele spandasine/ tăiau elegii în porții mici”(„vârste”). Sfinții atât de îndurători în timpul vieții, în cea de apoi, iconică redevin oameni: „ăștia încep să clipească/să se strâmbe unii la alții/ și să/și strige/ ce nu și-au strigat când nu erau oameni”.

Ca și maestrul, originar din același spațiu, Gela Enea are cultul metaforei și claritatea ideii: „siciul fluid al lacrimilor”, „preț de câteva secunde viețile noastre/ încăpeau în inelul de sticlă al paharului”(„scrisoare nedeschisă mamei”) și, în plus, o voce puternică, nume la fel, un discurs stăpân pe sine, siguranța ludicului și cinismului.

Pe lângă versuri antologice, versul mai dă uneori în stamba înflorată a expresiei de periferie: „cu ele o zgâria pe față pe coana mare”(„timpul tău”), îmi crescuseră mâinile până la stele”, „nu aveam un cer de rezervă”(„stația cu numărul 18”). Cu înțelegere târzie, după ce a trăit în timpul manivelor: „mereu am vrut să fiu prima/ neînțelegând/ că nu e un loc privilegiat/ deoarece timpul și se contorsionează/ și-ți împinge extremele/ către alte puncte de pornire”(„fals tratat despre inocență”), poeta dă cu flit morții: „abia acum înțeleg marea morții,/ când o provoc, trebuie să ai cu ce”.

Încă mai are planete nedescoperite optzecismul românesc, dovadă această apariție târzie a unui filon autentic, cu înălțimi și abisuri.

Gela Enea, „Cocoșul are dreptul la o secure ascuțită”, Editura Aius PrintEd, Craiova, 2016

Marian Victor Buciu

Ion Negoïtescu în Cer©ul literar

Istoria literaturii române recunoaște bine *Cercul Literar de la Sibiu*, capitol marcant în diacronia noastră literară, obiect de monografie a grupurilor creatoare. Ion Negoïtescu este și el cunoscut drept punctul iradiant al Cercului. Dar cum îl simte, înțelege, cunoaște, formează? Răspunsul direct ar fi: ca pe el însuși. Cercul este, într-o măsură, el însuși. De aceea, Cercul, pentru *cabotinel cosmic* (am arătat înainte că așa se închipuie singur) este când real, când părelnic, alcătuit când din toți ceilalți, când doar din el și (și din complezență?) Radu Stanca. În Cerc, Negoïtescu trăiește creator ca în Cer. Cercul literar se deschide și se închide în Cerul literar. E, într-un anume fel, ca în *Faust* de Goethe, un *Prolog în cer*. Aici, un prolog în Cer©. Iar Cerul literar există deasupra Cercului literar. Iată de ce îl văd pe *cabotinel cosmic* Negoïtescu în *cer©ul literar*.

Cu această lămurire, ajung la datele istoriei literaturii noastre. *Cercul Literar de la Sibiu*, deschis în studenție, după această perioadă pare că se destramă, pare și că se întemează. Cercul este când închis, când redeschis. Foștii sau actualii membrii au existențe care, în definitiv, nu se pot închide într-un cerc literar, oricum mai strâns sau, cu vocabula lui Eminescu, *strâmt*, decât cel al vieții, în ale cărei valuri sunt aruncați.

Într-o scrisoare (*Un roman epistolar*, Albatros, 1978), la 8 septembrie 1946, Negoïtescu îi arată în pierdere de număr: „m-am convins, vai, cât de târziu! că <cercul> nu există, ci numai noi câțiva”. Trăiește el în *cercul* ori în *cerul* literar? E vorba de cer, mai mult decât de cerc, pentru el, cel care se definește drept o *ființă cu rădăcină cosmică*. Nicio referire la program, deși gândul la el nu dispăre. Iar peste un an, la 13 august 1947, el vizează nu o revizuire și restrângere, dar o extindere, prin impunerea unei căi dominante. O spune cel care trece, nu doar pentru sine, drept *spiritus rector*: „să orientez Cercul spre un fel de laborator de studii asupra problemelor legate de moral, tragic etc.”.

Când speră să aibă o revistă, a doua după aceea din studenție, Ion Negoïtescu îi explică lui Radu Stanca de ce vrea și chiar trebuie ca ea să se numească *Euphorion*. Acesta este, în *Faust* de Goethe, fiul lui Faust și al Elenei, întruchipând „sufletul poetului” – 28 mai 1946. Iar poetul este totul, este în literatură, mai cu seamă, dacă nu exclusiv, prin sufletul lui. Poeticul va fi, ca atare, dominant, deopotrivă la modul extensiv, ca și intensiv. Genuri și speciile practicate par doar simulacre, oricum ele rămân secundare, varietate în unitate, cu o formulă cunoscută în expresia inversă, unitate în varietate.

Radu Stanca, după un an, vrea pentru revistă un titlu „nu prea sunător” – 29 mai 1947. Înțelege și mai ales admite să descopere mersul istoric, contextul care cere abilitate ca răspuns la agresivitate. Ion Negoïtescu nu cedează, întrucât nu abandonează, mai întâi propria gândire, intensă, extinsă, consecventă. Dacă Stanca nu află și nu propune un nume pentru revistă, Negoïtescu, repede, în numai câteva zile, la 3 iunie 1946, vine cu o motivație programatică: „*Euphorion* e un simbol bogat și cerchist. El simbolizează tot ce e nou pe plan spiritual (<Poezia în sine>, fără timp, loc și persoană, cum spune Goethe într-o convorbire cu Eckermann), romantismul și Revoluția franceză.” Goethe, romantism, Germania, iată mai curând o relocare național-artistică, nu o occidentalizare sau universalizare, ca arc de cerc literar. Iar dincolo de spațiu, un timp blocat la premodernitate sau admitând una filtrată *sui-generis*, fără raportare largă în spațiu și actualizată în timp. Trecând peste avangarda zisă azi istorică, din interbelic, nu altfel decât procedează E. Lovinescu și toți ceilalți critici literari semnificativi.

Sceptic, acum, este chiar I. Negoïtescu, privind înființarea revistei: „nicio nădejde” – 2 noiembrie 1946. R. Stanca mai speră, îi reactivează și lui încrederea, pe care o mai împărtășesc, notează la 13 noiembrie 1946, Cornel Regman și Ștefan Aug. Doinaș. Speranța se stinge însă curând, deși la 21 decembrie 1946 mai poate afirma, într-o ultimă reverie istorică, faptul că *Euphorion* este „copilul florilor noastre onirice” și „rodul nesfârșitelor tratative”. Însă istoria devine rapid intratabilă.

La 5 februarie 1946, Negoïtescu amintește că a avut o „explicație cu Sîrbu”, acesta arătându-se „negativ în ce mă privește”. Nu și în ceea ce îl privește pe Radu Stanca. Dimpotrivă, despre el Sîrbu spusese: „tu ești geniul în Cerc și unicul care nu te vei rata dintre noi”.

La 25 mai 1946, ne face să citim într-un portret caracterial, care induce ideea unei flexibilități întemeiată pe parvenitism carierist: „Sîrbu a început a deveni de-a dreptul ridicol cu serviciile gen <Dinu Păturică> ce le face șefului de la estetică.” Survine ridicolul gândirii sale. „Sîrbu nu poate ieși din <problema> intelectualului.” – 3 iunie 1946.

În amintirile din *Straja dragonilor*, 1994, are trebuință de altă imagine, una de sprijin pentru chiar cursul existenței sale. Acolo, Ion D. Sîrbu este îndepărtat de împotrivire și ridicol, ajunge chiar un mentor politic, ideologic, necesar, fiind (re?)cunoscut ca acela care i-a ironizat eficient legionarismul. Ironie la ironie, ca și ridicol la ridicol...

Ion Negoïtescu a polemizat – dacă se poate credita termenul, sub controlul ideologic comunist – în mod repetat cu Valeriu Cristea, cel care îl acuză că l-a sprijinit la un premiu pe Cornel Regman, un coleg de grupare literară. O afacere între critici, înainte de a fi una critică? Și, în acest exercițiu, Negoïtescu pare a se crede pe altă lume, decât aceea neliberă, devreme ce precizează că „nimeni nu e obligat să-mi împărtășească opiniile critice” (*Engrame*, Albatros, 1975, p. 254). Iată o mostră de gândire insurgentă, anarhică, chiar și într-o societate liberă, darmită într-una totalitară, unde totul, mai cu seamă critica, se află sub cenzură. Și acolo, în democrație, opiniile sunt acceptate, sub semnul unui program, de o publicație. Nu-i mai puțin adevărat că și acuzatorul este himeric, cerând o desolidarizare cu un autor afin, un coleg de grup artistic. Iese bine, în acest fel, regimul politic. Prin revista care primește disputa, se probează mascarea cenzurii critice.

Dar cum scrie criticul despre „concerchiștii” literari? Cât de critic, cât de prietenos? Aș spune că scrie critic, într-adevăr, dar altfel decât cu și altfel decât fără cenzură, mult mai liber în exil decât în patrie. Faptul se vede și în *Scritori contemporani*, 1994, o incompletă panoramă de ori din exil. Nu lipsesc ieșirile din panoul autorilor-țintă, demne de luat în seamă.

Scriind despre Ovidiu Cotruș, Ion Negoïtescu ia atitudinea memorialistului și evocă un moment cu Lucian Blaga din 1944. Găsește loc totodată să prindă esența programului de grup, anume faptul că „principal, estetica *Cercului literar* nu a fost decât răsfrângerea unor clarificări din domeniul axiologic”. Filosofic, doar o parte a ei, teoria valorilor, iată ce circumscrie propriu-zis Cercul lor întemeiat la Sibiu și păstrat în spirit oriunde și oricând.

Scriind despre Radu Enescu, precizează tot în spirit programatic: „Estetica lui Schiller stătea la baza doctrinei *Cercului*, prin idealismul ei, prin acea conjugare superioară, moștenită din secolul al 18-lea, între aspirațiile estetice și morale ale omului.” Descoperim o comuniune atemporală, trans-istorică, nicidecum politică și ideologică, între esteticul, totuși, primordial, și moralul secundar, deși relevant. Cum spune el: o estetică unită,

conjugată, cu o etică. Dar nicidecum o *est-etică*. Conjunctura însă va transforma conjunctura, prima ajungând sigură, cea de-a doua, în pofida certitudinii inițiale, devine și rămâne nesigură.

În cronică la o culegere de foiletoane ale ironicului Cornel Regman, fixează succint tipologia mult râvnită și disputată a așa-numitului critic-artist. În critica neștiințifică, literară, de creație, crede Negoïtescu, parcă într-un mod ostentativ substituind (de)mersul intuiției cu cel al raționalului, „excelența unui critic constă mai puțin în precizia diagnosticului (ce nu trebuie totuși nicidecum neglijat) și mai mult în coerența demonstrației sale”. Creația cerebrală o înglobează și pe cea senzorială, afectivă.

Când, trebuie precizat, dintr-un spațiu exterior, îl citește, ca acum, pe criticul Cornel Regman, Negoïtescu evocă și totodată săgetează societatea comunistă pe care o califică drept „cumplită”. Literatura nuvelistică, dintr-o antologie realizată de C. Regman, „doar prin refuzul” adevărului „proclamă nelegitimătatea societății care o produce”. Ar face excepție numai nuvela lui Ion D. Sîrbu, *Șoarecele B.*, unde se „consemnează tragedia și aberația societății românești contemporane”.

Se vede și aici glisarea lui Negoïtescu de la esteticul moral spre esteticul politic sau spre *est-eticul* disidenței comuniste.

Cum voi dezvălui și argumenta numaidecât, despre „concerchiști”, poeți, prozatori, dramaturgi sau critici, uneori încercați sau izbutiți în mai multe genuri, el scrie în general cu măsură – critică, avizată, pătrunzătoare. Rar decade în encomion. Încep cu un astfel de (ne)caz.

Poeta Cercului Literar de la Sibiu, Eta Boeriu, capătă un rol impresionant, ea ar umple un imens vid literar și spiritual. Scrie „texte de rezonanță mistică unice în literatura noastră”, care și-a pierdut religiozitatea. Continuă linia cea mai înaltă a poeziei românești, posedă de (ori pentru) aceea „viziunile senzuale angeloide” ale lui „Eminescu plutonic”. Accede la „misticismul erotic eminescian al zonei plutonice”. Reface „arhetipuri eminesciene”. Vizionarismul ei, constat că apropiat prin expresionism, așadar în siajul lui Blaga, posedă, pe o latură mitologică greco-romană, „intensitatea quasi-morbidă a sensibilității de gorgonă și eumenidă”.

Hrănit de estetism și de o morbidețe marca Al. Macedonski, Radu Stanca, în poezie, este un „Romantic stihuitor de fapte insolite produse de o inteligență în continuă ebulițiune”. Teatrul său, istoric, în descendența lui Iorga, și religios, în linia lui Blaga, ajunge în mod dominant unul „ludic, fantezist”.

Înclinația lui Dominic Stanca, cel care a fost și actor, spre literatură este esențială până la a-i substitui biografia „Existența lui Dominic Stanca pare doar o lungă și permanentă fază de pregătire în vederea operei...”. Totuși, ea nu l-a scos pe învățăcelul unor Ion Agârbiceanu, Pavel Dan, Dinu Nicodin (serie epică tare în canonul critic al lui Negoïtescu) de sub caracterul dominant – termenul este al său – artizanal.

Un „martir”, fără ghilimele, dar și un „histrion al gândirii”, astfel îl descoperă pe Ion D. Sîrbu. Nuvelistul din *Șoarecele B.* este în totul, de la substanța epică la stil, un cerebral. *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal*, în linia lucidă a lui I. L. Caragiale, Paul Zarifopol, D. Drăghicescu, conține „premisele actualității post-utopice”. Criticul concherchist știuse operele de sertar ale lui Sîrbu, scrise la începutul comunismului, în perioada stalinist-dejistă: „trebuie să recunosc că faptul de a le fi citit mi-a băgat frica în oase”, notează el, disidentul și exilatul.

Când speră să aibă o revistă, a doua după aceea din studenție, Ion Negoïtescu îi explică lui Radu Stanca de ce vrea și chiar trebuie ca ea să se numească Euphorion. Acesta este, în Faust de Goethe, fiul lui Faust și al Elenei, întruchipând „sufletul poetului” – 28 mai 1946. Iar poetul este totul, este în literatură, mai cu seamă, dacă nu exclusiv, prin sufletul lui.

Alchimie lirică a românității

Între 2002 și 2012, scriitorul nemțean Ioan Ouatu (n.1954) a scris și semnat, printre altele, șase cărți de poezie. Cartea la care ne vom referi, a șaptea, *Depărtări sfințite cu lacrimi*, Editura Fundației Cultural Cancicov, Bacău, 2017, este o antologie de autor, în care acesta a selectat cele mai reprezentative texte poetice pentru crezul său despre lume, viață și moarte, iubire și credință, de fapt temele eterne ale poeziei din toate timpurile. Scriitura sa se află în siajul mării școli de poezie interbelică românească, cu precădere Lucian Blaga, dar și Octavian Goga și Ion Pillat etc. Putem vorbi astfel despre o reabilitare a tradiționalismului, inclusiv a universului acestuia până în interstițiile sale lexicale. Poetul reactualizează cu succes vocabule, chiar dacă uneori, uitate, vestuste, căzute din păcate în desuetudine. Și totuși cuvinte tip năier, ciutură gorun etc. își au farmecul lor indelebil.

Rădăcinile sufletești ce au generat, după modesta noastră părere, culegerea de față sunt: tăcerea, candoarea, lumina aducerii aminte, clipa: "Aidoma zeilor exilați în pustie/ tăcerea se pierde în chilia memoriei/hipnotică și ireală/precum fulgerul unei clipe"

Fiu de învățători de țară, Ioan Ouatu este prin definiție un poet liric, ombilical legat de amintirile sfințite cu lacrimile ascendenților săi, dar și cu roua peisajului unic, înduhovnicit: „Pe tărâmul acesta/ cu stânci înstelate de vreme/vulturii aduc fire subțiri de lumină și oase de îngeri în plisc”. Tărâmul înmiresmat de flori de crini, de nufăr, de tei, sonorizat de izvoare, străbătut de triumful cocorilor. Poetul excelează prin calitatea sa plastic-vizuală și ritmica muzicală a prozodiei ("Lumini verzi/ca merele/rostogolite în iarbă"), această carte reunind culori, tablouri, personaje și corole de minuni a ceea ce vom numi românităte: "Brazilii au coborât din păduri/ pe părții de tinere stele/ să celebreze/ lumina din ochii copiilor/ purtată pe umeri de părinți și bunici; / aduc în palmele bătucite mirosind a lapte și miere/ inele și brățări și legende (...)". Un credo estetic ce prin

solemnitatea dicțiunii cvasi blagiene capătă, ca și la poetul din Lancrăm, conotații metafizice ce nu exclud suprafirescul cosmogonic: "Numele tău/ rotund ca aurora/peste nordul polar// pășim pe falii de timp/ cu umerii/acoperiți de gânduri" sau "Arde pădurea de patima privirilor tale,/ tânăra flacăra/ la izvoare stelele amurgului scapără". Nu putea lipsi din acest athanor identitar istoria, în speță, zeitatea tutelară a plaiurilor nemțene, Ștefan cel Mare și Sfânt, și limba română ("sărutul de pâine și sare al limbii române"), toate aceste sacre identități fiind riidicate la puterea cosmică a mitului: "Seara cade pe dealul Golgotei/ asemenea unui gas de taragot/ unduitor nevăzut.../ Peste livada de vișini,/ gândurile noastre o iau razna prin lume/ trecându-și condurii de aur/ peste apele Bistriței./ Iată acum ne-ntâmpină luna/ cu chip orgolios de centaur/ ne-așteaptă să urcăm treptele de marmură albă/ la Curtea Domnească/ unde Ștefan cel Mare/ zăbovește de câteva veacuri/ rezemându-și tâmpla încăruntată/ pe zidurile albe tencuite cu stele".

Cu atât mai mult surprind concesiile făcute unor expresii fals temerare, căci ele sunt de fapt figuri de stil prea puțin elaborate, barochiste, decorative, demonetizate prin uz și abuz de-a lungul istoriei poeziei noastre, tip stelele de jar, sclipiri de argint, hora anotimpurilor, altare de dor, boare de-azur, lebede ne însoțesc concrete, acest ultim adjectiv fiind folosit de dragul rimei. Și totuși, dacă o mare parte din texte se constituie într-o partitură a iubirii, la fel de intensă este partitura iubirii de limba română și de meleagurile românești.

Precum un Coșbuc redivivus, poetul Ioan Ouatu poate declama, firește, în cheia sol a vremurilor noastre ("mileniu confuz") mesajul ce domină prezenta antologie, din celebrele versuri: "Sunt suflet în sufletul neamului meu/Și-i cânt bucuria și-amarul -/În ranele tale durutul sunt eu,/ Și-otrava deodată cu tine o beu/Când soarta-ți întinde paharul./Și-oricare-ar fi/ drumul pe care-o s-apuci,/ /Răbda-vom pironul aceleiași cruci/Unindu-ne

steagul și larul,/ Și-altarul speranței oriunde-o să-l duci, /Acolo-mi voi duce altarul". Un credo estetic asemănător al poetului nostru se deconspiră în "Autoportret", poem țesut din jocul nuanțelor și metaforelor, din imaterialitate și concretitudine: „Sunt o fărâma/din fulgerul rătăcit/ în furtună, ecoul cuvintelor//sunt veghea somnului,/din cântecul ce doare,/ lumina lăcrimată/cioplită din sare". Să citim încă o autodefinire, de data aceasta în spiritul „Hronicului și cântecului vârstelor”: "Sunt cel de-acum/ și parcă/ totuși altul/ mă năpădesc/ tăcerile de scrum/ și-mi tot răvnește/ sufletul înaltul,/ un inorog/ de taină/, taciturn!". Aspirația ascensională a spiritului poetului își dă mâna cu fabulosul cantemiresc. Veritabilul poet Ioan Ouatu, aflat în clipa fastă a inspirației și expresivității, dă proba gratuității și lirismului pur, întrebându-se: "Încotro, Doamne, mă petrece/ triumful cocorilor/ Încotro, salcie, îți apleci pletele lucitoare,/ lumina cernită ce doare ". Structural, Ioan Ouatu este un romantic ce se prevalează de vis (a se revedea cartea deja clasică a lui Albert Béguin, despre Sufletul romantic și visul) în emiterea majorității poeziilor sale aflate sub zodia minimalismului, a unei frumuseți enigmatice: "Am visat o idee/ și i-am cioplit/ chipul în piatră// În dimineața aceea/ o orhidee a plâns". Titlul poeziei este , firește, Brâncuși, geniul tutelar al românității proiectate pe fundalul artelor universale.

Ca și poezii români mai sus amintiți, poezia sfârșește prin a fi expresie a iubirii, elan ascensional spre o nouă Beatrice, rugăciune, căci iubirea este adevărul luminii lumii. Astfel îl definea Părintele Stănilaoe într-o carte celebră pe Fiul lui Dumnezeu.

Coborând pe pământ, poetul Ioan Ouatu ne încredințează că veșnicia se rostește în fiecare vișin înflorit. Încheiem aceste note de lectură semnalând cititorului poeme indubitabil antologice: "Depărtări sfințite cu lacrimi ", cel ce dă titlul acestei antologii de autor, "Portret cu tata întors din război" sau "Scrisoarea unui pelerin poposit în Agapia".

Poetul reactualizează cu succes vocabule, chiar dacă uneori, uitate, vestuste, căzute din păcate în desuetudine. Și totuși cuvinte tip năier, ciutură gorun etc. își au farmecul lor indelebil.

→ Scriitorul german, născut în Croația și mort în Spania, Wolf von Aichelburg, autor de poezie, proză, teatru – complet: comedii, drame, tragedii –, îl reține, mai cu seamă, întrucât gândește lirismul. Acesta este tocmai marota, se știe, a literaturii Ion Negoițescu. El, autorul de limbă germană, „consideră lirismul ca o stare specifică, indiferentă comunicării a ceva prin mijloace potrivite; mai degrabă o luare de poziție față de tăcere, o permanentă și schimbătoare <îngrădire a tăcerii>, o stare vie, care nu stă – și de aici caracterul ei excepțional –, o încercare singulară de a desprinde din natură tâlcuri, prin însuși felul acestei stări de a fi natură”. Stare de comuniune cu sensul cosmic, presupun că în siaj expresionist. Însă reperele reperele „lirice” sunt anterioare. Wolf von Aichelburg îl respinge pe Mallarmé și îl apropie pe Valéry.

Ajung și la critici, esești. Ovidiu Cotruș, care a semnat despre Mateiu I. Caragiale o „carte importantă”, este calificat, pentru masivul tom *Meditații critice*, evident subiectiv, un eseist de nivelul lui Tudor Vianu și Mircea Eliade.

O lectură completă, preponderent credibilă, însă nu fără exagerare, îi face lui Radu Enescu. Eseul monografic despre Franz Kafka este (auto)cenzurat. Autorul lui, însă, rămâne criticul-filosof numărul unu, la noi: „nu cunosc mai superbă vocație filosofică în critica noastră, decât cea a lui Radu Enescu”. Hibridul disciplinar pare și viabil, nu doar posibil, s-ar spune că filosofia devine chiar obligatorie în domeniul critic. Dar este Radu Enescu un critic, în sensul bun, într-adevăr *suficient*? Nu este el un critic prea filosof? Da, este „prea pur filosof, spre a se putea mișca cu înlesnire prin

furcile caudine ale ideologiei oficiale comuniste”. Are și filosofia părțile ei vulnerabile.

Dincolo de informație și înțelegere, în *Critică și valoare* „limba de lemn începe să clănțane fioros”. Iar stilul, știm că supune ori cel puțin sugerează Negoțescu, face critica, precum tonul muzica. Lauda politicii înțelepte a partidului unic și a căii lui spre progres etc., sunt taxate inclement drept „izbucniri bolnăvicioase” ale criticului-filosof (sau invers?) care plătește, necritic, obolul conjuncturalului. Vizibil mai ales în limbaj. *Ab urbe condita*, peste cunoașterea filosofică și poetică, menține „o anumită stânjenire expresivă, sechelă probabil a inhibițiilor epocii (sic) de lemn”. Există însă aici o mai bine formulată lectură a lui Kafka și „un fel de odă filosofică adresată libertății de gândire”. Cartea de călătorie în SUA, dintr-o într-o vreme în care granițele patriei erau pentru aproape toți românii ferecate, cu un titlul de enormă deschidere, *Între două oceane*, 1988, este scrisă „limpede și salubru”. Iată un fel de cadou co(n)semnat de autor și regim. Nici cenzura nu-l mai constrânge pe „noul călător (care) e covârșit de civilizația materială” americană.

Metamorfozele scrisului îi sunt evidențiate mai cu seamă lui Cornel Regman, în foiletonul despre volumul, foiletonistic, *De la imperfect la mai puțin ca perfect*. Stilul i-ar fi devenit mai scriptic, „mult mai greoi adesea, din păcate, deși mai puțin pedagogic fiindcă mai estet”. Portretist, critic epic, dar nu după modelul – cum altfel decât artistic, creator? – al lui G. Călinescu, nici după cel al lui E. Lovinescu, deși acest nume nu apare transcris,

Regman are datele să fie clasat la ademenitoarea „critică de artist”. În sensul foarte lărgit, devreme ce încap în ea și „semnificația pedagogică a criticii lui Regman”. Ironia variabilă, „calambur, bășcălie, parodie”, îl definește în ochii mulțimii critice. Negoțescu găsește că ironia „funciară” l-ar face cel mai bun memorialist din și totodată despre *Cercul de la Sibiu*. N-a (prea) fost să fie.

Cam acesta este și cazul lui Negoțescu, cel autoperceptat drept un *cabotin cosmic*, într-un (re)strâns Cer© literar. Față de acesta, criticul a rămas pertinent, mai puțin părtinitor, în orice caz, fie el general, fie individual.

În *Scriitori contemporani*, 1994, Negoțescu este prezent și cu o dare de seamă intitulată *Un număr din „Viața Românească”*. Din 1948, revista aceasta, notează el, devine „o masivă revistă teoretică, terorizată și terorizantă”. Sever, criticul dezvăluie o „insignifiantă vegetare” petrecută după „liberalizarea” 1965-1970. Se referă la nr. 5 din 1983, „cu abilitate salvat pentru literatură”, și dă multe nume de critici și poeți. Constată „lipsa dezbaterilor sau a temelor creatoare”. Redactorii actuali sunt calificați drept eroici, martiri. Redactor șef era „concerchistul” Ioanichie Olteanu, cel care fusese sancționat ca editor pentru că-i publicase necenzurat volumul *Engrame*. Ceva din dispariția revistei Cercului Literar de la Sibiu pare a se recupera acum la *Viața Românească*, sub direcția celui mai modest, literar, dintre membrii grupării, ajutați și de el ca să existe într-un sens memorabil.

(Din vol. *Ion Negoțescu: singularitate și (I)abilitate*, în curs de apariție la Ed. Tracus Arte)

Metamorfozele scrisului îi sunt evidențiate mai cu seamă lui Cornel Regman, în foiletonul despre volumul, foiletonistic, De la imperfect la mai puțin ca perfect. Stilul i-ar fi devenit mai scriptic, „mult mai greoi adesea, din păcate, deși mai puțin pedagogic fiindcă mai estet”.

cronici

Ion C. ȘTEFAN

ÎNTRE TERESTRU ȘI ABSTRACT

Când mi-a încredințat, pentru prima dată, un nou volum de versuri, pe care să-l public la Editura Arefeana, m-am întregat surprins dacă un filosof de talia academicianului Vasile Tonoiu, deja afirmat pe câmpul gândirii superioare românești, de peste o jumătate de secol, cu profunde studii de specialitate, la interferența dintre filosofie, fizică, matematică, astronomie, religie sau informatică, profesor universitate competitiv și în topul celor dintâi intelectuali, poate să apeleze, la vârsta de peste 70 de ani, la poezie - cu același succes ca și în creația sa abstractă, mai puțin accesibilă oamenilor de rând?!

Un gânditor de talia sa, informat și preventiv, puternic ancorat într-o evoluție constantă, nu se formează în câteva zeci de ani, trudnici și progresivi, printr-o acumulare constantă, chiar dincolo de dotarea sa intelectuală, cu un efort permanent de a se situa deasupra nivelului obișnuit, de unde începe recunoașterea ca filosof propriu zis, adică având un sistem de gândire și exprimare științifică personală, care să-l diferentieze de toți ceilalți de până la el, intrând într-un dialog permanent cu marii gânditori ai lumii... Deci, cum să treacă un astfel de om de la reflecția abstractă la forma luminoasă, sprinteră și convingătoare a poeziei moderne? Cum să-l înțeleg mai bine pe savantul

care, acum, încearcă să urce pe aripile larg deschise al inspirației poetice, într-un zbor de înălțare spre metaforic, invitându-ne să ne deschidem sufletul, lăsând frumusețea demonstrației să îmbrățișeze muzica și culoarea privirii și sentimentelor, într-o creație altfel liberă, pentru a deveni, la bătrânețe, un poet liric deosebit de convingător?

Este o întrebare la care vă voi răspunde, pe măsura elaborării acestei forme de întâmpinare a noului său volum de versuri, *Timp grăbit*, referindu-mă, în mod deosebit la formele sale specifice de exprimare, fiindcă, la început, am crezut că este vorba tot de un *Joc secund*, cum se exprima, la tinerețe, vestitul matematician Dan Barbilian, devenit apoi un poet modern european.

Pe un creator de talia intelectuală a lui Vasile Tonoiu și de profunzimea gândirii sale abstracte nu trebuie să-l judeci sau să-l interpretezi însă doar prin limbajul comun al criticii literare curente: referindu-te la el, trebuie să pornești uneori poate mai sus de posibilitățile tale de analiză, fiindcă: "Totul a survenit / în visul acela teribil / care mi-a dat brutal de veste / că peste puțină vreme / va să mă cheme / petrecerea mare / unde voi servi de mâncare / micilor armonici zeloase / curioase, / prietenoase, / gata să-l ia în primire / pe noul

mire" (*Nu priviți înapoi*, p. 23). Să fie acesta un subtil cântec de lebedă, pe care-l putem corela cu titlul cărții și cu testamentul sentimental al ciobănașului Mioriței? Poate! Dar poetul este hotărât să nu cedeze oricum: "Hotărâre: Nu vreau să dau îndărăt, / curaj am leilor să mă arăt, / Afla-vor înșiși cu cine au onoarea; / Și chemai sângele să-mi șteargă paloarea" (*Timp a fost, era înalt*, p. 29). Poetul ne sugerează astfel că lupta cu timpul poate deveni dramatică, deoarece nu este vorba doar de o îndepărtare a trupului într-un neant necunoscut, ci de străduința ca măcar sufletul, gândirea și conștiința sa să rămână printre noi: "Azi-noapte a fugit o parte din mine. / Am găsit urme pe fâșia de graniță, / urme de poticneală trudnică" (*Dar toți mai trag nădejde*, p. 78). Și, mai departe: "Du-te înapoi la stea / în albastru. // Lasă-mă-n chilia mea / de sihastru". Astfel se ajunge până la un dialog cu divinitatea, care-i răspunde: "Ascult[-mă / firea lor, dăruită de Mine. / Pune pământ în adâncul urechi, / om bun, și aruncă acolo sămânță de flori. / Eu râsul acela pot și voiesc / să-l răzbun / cu miroase / cuvioase. / Comori îți fie / până-o să mori."

Acesta este mesajul *omului bun*-filosof Vasile Tonoiu, într-un dialog cu noi și cu divinitatea, dorind să ne dăruiască măcar câteva dintre comorile sale sufletești.

Ion Calotă

Neo-modernismul metaforei

Daniela Toma publică recent volumul de poeme *fragile*, (Editura Art Creativ, 2017). În ciuda titlului, poeziile sale nu sunt deloc fragile ca structură, deși sunt îndrăznețe, enunțând desigur emoții ce transpiră fragilitate în urma unor experiențe umane complicate, dar trasând pe parcursul cărții un circuit stilistic de mare forță, o poezie de concepție, laborioasă, un act poetic aproape inițiativ, o incursiune spre un simbolism neo-modern rar întâlnit, dar stăpânit cu o măiestrie fină.

Cartea aceasta de poezie zguduie așteptările, prezentându-se sub aparenta structură a unui roman, cu capitole distincte, cu o curgere neînfrânată a textelor din fiecare capitol și o narare fluentă, apropiată de tehnica romanului. În plus nu ar trebui să fim surprinși că pe parcursul cărții vom găsi și scene de dialog sau monolog, ca-ntr-un veritabil spectacol de teatru.

Titlurile capitolelor sunt ele însele poeme într-un vers, ce condensează poetic anvergura acestui volum, de exemplu: "am un tatuaj permanent cu mine însăși", "tăcerea mea nu mi mai este fidelă", "o Ană desculță desenează în aer prima ninsoare", "tentațiile se află toate într-o ramă, prefăcându-se că mă iubesc" sau "trăiesc în partea frumoasă a lumii, am dinți de flori".

Versurile acestui volum au o muzicalitate complexă, cântă o simfonie lirică, onirică, polifonică, dar au și picturalitate. Am întâlnit imagini surprinzătoare, pline de nuanțe coloristice cu care nu suntem obișnuiți, de tonuri cu un policromatism inedit, alegorii lirice nemaiîntâlnite, orchestrate maiestuos: "dau înapoi cântecul soarelui", "verdele acela cu care te înțelegi din priviri", "din tablou va atârna coapsa unui fluture", "un pictor priceput tocmai a pus soarele în livada cu ceai".

Limbajul poetic se sincronizează mereu cu universul imaginar al autoarei, exploatând interiorul ei hipersensibil și creând în final un discurs atipic, cu o spațializare extrasenzorială: "ascultam duminica urcând înăuntrul meu", "nu încăpeam singură pe un drum drept", "trupul se face apă și bea însetată din mine, îmi cântă oasele și mi se scurg râuri spre cea nenăscută", "în mod sigur de aici nu lipsește nimeni doar niște vechituri umblă desculțe prin mintea mea", "poți așeza fericirea cu fața spre nord acolo unde liniștea e întregă și lumina se varsă toată".

Retorica versurilor are un mecanism bine articulat, deși este atât de inovativ. Modernismul lor ideatic celebrează creația ca pe o țintă vitală a omenirii, precum și nevoia de puritate: "îmi chemam de peste tot ochii flămânzi", "gâtul fragil al pământului", "inelul de pe mâna mea dansează singur", "îți refaci chipul într-un ciob de oglindă atingându-l cu teamă să nu-ți mai crească din obraji anii lacomi".

Focul feminității fertilizează versurile și dau o perspectivă simbolică și idilică narațiunii textului, mergând spre un nou misticism fecund: "noaptea face de fiecare dată din trupul meu alt trup de femeie tânără", "nu mă fardasem deloc / să țin departe hoții de frumusețe", "într-o zi vei bea vinul așa cum dezbraci o femeie", "dragostea se scrie direct de pe front", "rochia mea mai tânără așteaptă să-i desenez vedenii pe mâneci", "trasez linii lângă un zid, ele se învârt în jurul meu și mă ridică pe vârfuri, se strâng tot mai mult peste coaste, în văzul tuturor".

Contrastul între fericire și durere, confruntarea dintre lumină și uitare sau dintre rațiune și instinct ne sunt relevate printr-o surprinzătoare regie a antitezelor ce făuresc o lume relativ fragilă: "în carnea mea, o furtună pe tocure", "trupul meu, un intrus într-o văpaie flămândă", "lumea s-ar umple cu mai mulți TU", "îmbrăcam lumea în desfrunziri".

Obsesia poetei Daniela Toma pentru scrisului metaforic, reinventarea metonimiei, compresia expresiilor, improvizările spontane, toate descriu bagajul literar cu care vine această carte: "aduni flăcările de pe jos una câte una", "sunt și nu sunt trup de duminică", "glasul tău nu este acolo ci în jurul gâtului meu să-mi dea de înțeles cum se simte aerul".

O carte ca aceasta poate uneori să te renască, să te rescrie, poate să te ducă din cotidian într-o lume virtuală cu o dimensiune apocaliptică: "puteam să fiu drumul îndărăt dar n-aveam de unde să știu cum se fac alianțe cu timpul", "mă îmbrac cu trupul meu și el mă apasă ca un obiect ce-l port în mine".

Vocația poetei de a crea texte vii, organice, transformă semintele sintetice ale versurilor abstracte și a cuvintelor sterile în jocuri de limbaj magic, în universuri paralele ale imaginației voluptuoase: "în definitiv, era mai bine așa / aș fi putut risca să ajung un

sentiment", "umbra ta nu va scăpa din labirint", "mi-am împrăștiat furtunile peste tot", "în loc de brațe, port crengi înverzite până la brâu, îngrop adânc insomnia și semințe".

Cititorului îi va fi mereu greu să empatizeze cu acest tip de poezii, pentru că necesită o pregătire, o asumare a necunoscutului, a depășirii limitelor, o cheie pentru descifrarea sensurilor. Acest volum urmărește consecvent distanțarea de clasicism, de plitudine, cu riscul de a-și îndepărta unii cititori, de a nu oferi confortul unei lecturi relaxate.

Experiența acestei lecturi va marca totuși orice cititor, iar unele versuri va trebui să le luăm ca pe o cuminecătură: "cuvintele de dinainte și din urmă vin dintr-o crucificare", "o amiază îmbrăcată sumar", "timpul crește și descrește undeva, într-un capăt de lume", "prin crăpăturile lutului sorbi cu lăcomie suflete vesele".

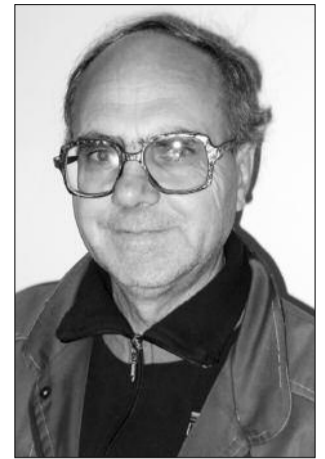
Sunt unele imagini șocante și pline de profunzime, după care simți că nu are rost să mai scrii altceva, că poți rămâne blocat definitiv într-o emoție: "sar încă peste herghelile de raze sălbatice", "te muți în aerul pe care l-ai desenat într-o duminică bună gândindu-te că nu vei lăsa niciodată oglinzile să adoarmă, nu vei lăsa luminile neculese", "cândva, femeia frumoasă îndepărta cu grație coaja întunericului, purta parfumul îmbrățișării despicat în fâșii mici sau scria legi pentru umbre înalte".

Poate că această recenzie abundă în citate, dar ele relevă cel mai bine substanța lirică a acestor versuri, depășind orice discurs descriptiv, orice încercare de refacere a universului terapeutic ingerat prin lectură. Citind această carte tind să cred că poezia nici nu ar mai putea fi scrisă vreodată altfel și că putem miza pe această reușită literară remarcabilă a poetei Daniela Toma.

Pentru final am păstrat aceste citate-întrebări emblematic pentru autor și pentru acest volum: "de ce trebuie Ana să fie o femeie când de fiecare dată toți suntem înzidiți în pereții imaginari ai unui trup pe care nu-l alegem?", "de ce ar trebui să ies din mine ca să mă pot cuprinde în umerii celorlalți și cum să mă am mai mult dacă mă privesc zilnic în alt personaj și mă sufocă propria lui viață?".

Iubire aurorală într-o lume crepusculară

Apărut la Paris în 2012, tradus din franceză în română de Cristina Radu, publicat de IBU Publishing în 2013, romanul *Veșnicia ne așteaptă*, de Francois Cheng (scriitor francez de origine chineză, născut în 1929) nu este doar o inocentă „poveste de dragoste în timpul dinastiei Ming” (cum îl subintitulează modestul său autor), ci și o ficțiune extrem de rafinată, în perimetrul căreia protagoniștii originali își exprimă opțiunea pentru un mod de existență liberă, spontană, relaxată, își conturează viziunea asupra lumii dintr-o perspectivă mai degrabă taoistă decât confucianistă, bazată pe comunicarea deschisă, pe iubirea neîngrădită, pe respectul reciproc, pe credința în transcendența eliberatoare, pe comuniunea cu natura păstrată intactă, nesupusă vreunei transformări spectaculoase.

Coborând de la munte la șes, medicul Dao-sheng „se gândea că încă era în viață” (la vârsta de 54 de ani), încerca „pe de o parte, o senzație de libertate față de constrângeri și, pe de altă parte, nevoia de a alege totuși o direcție, de a se întreba unde avea să-și petreacă noaptea”. Ajuns la Jie-shi, a zăbovit la un han nespunând nimic „despre statutul său de semitaoist care respectă regimul vegetarian”, potolindu-și omenească „frică de a înfrunța necunoscutul”. Revenind în „capitala provinciei” după circa treizeci de ani, resimțise teroarea aceluia „loc blestemat”, unde, cu mulți ani în urmă fusese umilit, mai mult decât atât, „condamnat și trimis la muncă silnică” pe nedrept. După ce s-a stabilit la o mănăstire taoistă, i-a cerut Marelui Călugăr permisiunea să practice medicina și divinația. De vreme ce se afla „în așteptare, viața sa căpăta un fel de rutină”. Revăzând de aproape chipul lui Lang-ying (devenită doamna Ying) pe care îl purtase în suflet atâția ani de-a lungul peregrinărilor sale prin lumea de mult mai multe ori ostilă decât prietenoasă, „regăsea întreaga puritate a trăsăturilor chipului și întreaga sensibilitate a privirii care cândva îi frânseseră inima”, s-a emoționat profund, s-a întristat găsindu-și iubita de odinioară „ofilită din cauza tristeții” acumulate în suflet în urma mariajului nefericit cu un bărbat infidel și neînțelegător, s-a simțit „bântuit” de privirea ei neîntinată. După aproape o lună a constatat că ea încă nu-l recunoscuse. Ceea ce l-a făcut să se neliniștească simțitor, să ajungă „în culmea disperării”, vidat de „energia de care avea nevoie ca să facă față obstacolelor” ivite în calea sa, „complet neputincios” (într-un mediu refractar celor mai bune intenții ale sale). De la o zi la alta, „îi era de nesuportat acest sentiment permanent de spaimă, mai insuportabil încă decât sentimentul neputinței”. De îndată ce a auzit că doamna Ying era grav bolnavă și că niciun medic din partea locului nu izbutise s-o vindece, i-a sărit în ajutor, măcar că a întâmpinat o seamă de piedici până să ajungă în casa ei, cât mai aproape de patu-i de suferință. Față în față cu bolnava, s-a încredințat că „totul se petrecea după voința sa, cu toate că era conștient de limitele pe care nu le putea depăși”. După câteva săptămâni de îngrijire meticuloasă, a reușit să amelioreze starea pacientei, ba chiar să realizeze destul de lejer cu aceasta „un fel de armonie aproape instinctivă”. În virtutea unei evoluții fericite a stării de lucruri, „pe durata lunilor care urmau, medicamentele, alături de forța iubirii, acționară asupra pacientei și-o

scoaseră din abis”, spre marea bucurie a celui ce-o tratase grozav de emoționat. Din cale afară de bucuros că fusese, în sfârșit, recunoscut de „ființa visurilor” sale, Dao-sheng trăia un moment de euforie intensă, de deplinătate sufletească, socotea că-i găsisse vieții lui un sens ascendent. La rândul său, Lan-ying îi împărtășea bucuria, „era intimidată de perspectiva de a-l revedea pe bărbatul care era de acum centrul existenței sale”. Mulțumindu-i Cerului de nenumărate ori, cei doi se bucurau deopotrivă „de fericirea limitată care le era permisă”, intrând în rezonanță, lăsându-se conduși de iubire „cătore extazul secret”, regăsindu-și, cu încântare sporită, „deplinătatea ființei”, opunându-se din răspuțeri îmbătrânirii inevitabile, umiltoare, redescoperind bucuria de a trăi în sânul naturii aflate într-o abia perceptibilă prefacere (asupra căreia priceputul romancier ne atrage destul de des atenția cu discreția de rigoare), gustând fericirea după îndelungi ani de nefericire, emanând adeseori „un fel de strălucire transparentă și senină, semn al unui trup înflorit în secret”, admirabil regenerat sub pavăza dragostei generoase. Deși paralizat, răutăciosul soț al lui Lan-ying, s-a străduit să dezlege misterul regenerării consoartei sale, ba chiar să-l savureze într-o oarecare măsură. Urmărind-o cu asiduitate, el a observat că urmărita zăbovea câtva acolo unde obișnuia să-și petreacă vremea medicul taoist, s-a arătat obsedat de „nevoia de a supune pe cineva capriciilor” și resentimentelor sale, râvnea cu tot dinadinsul „să se poată bucura din nou de plăcerile de altădată” (de o trivialitate ofensatoare), i-a trecut prin gând ceva senzațional: „s-o violeze pe femeia cu care era deja căsătorit”, dar pe care o neglijase și o umilise atâta vreme. Ratându-și planul pervers, s-a impacientat nevoie mare, s-a pomenit într-o situație mai mult decât ridicolă. Ca unul care a avut ocazia să trateze un misionar creștin, Dao-sheng a aflat câte ceva despre creștinism, despre valoarea iubirii în cadrul acestuia, s-a trezit fericit de către călugărul occidental pe motiv că, pe lângă „arta de a vindeca trupurile”, era preocupat de „aspectele esențiale ale vieții”, și-a întărit propria credință în iubire.

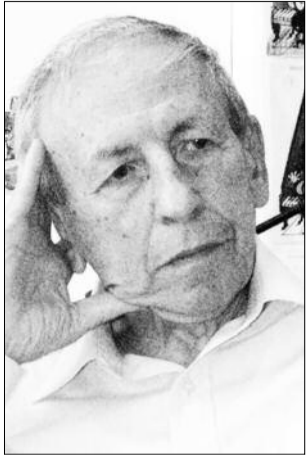
Măsurând, într-o bună zi, profunzimea schimbării care se produsese în el, s-a simțit îndeajuns de mulțumit de ceea ce i se întâmpla de la o vreme, de faptul că-și identificase în iubire „fundamentul vieții sale” pline de sens, adânc rostuite. De îndată ce se reîntâlnise cu persoana iubită, „sentimentul care îl cuprinsese era chiar acela pe care l-ar simți pământul la întâlnirea apei purificatoare: grațitudinea”. Grație prinosului de iubire „viața lui căpătase un nou ritm, slujind un țel pe care îl depășea”. Conștient fiind de „transformarea care avusese loc în ființa lui”, „simțea, grefată la rădăcina ființei lui, o altă ființă care își dorea să se dezvolte, pătrunsă de virtute, de înțelepciune. Chiar și după aproape trei ani, „prezența lui Lan-ying îl surprindea pe Dao-sheng prin aspectul său proaspăt, de parcă o vedea pentru prima oară”, emoționându-l „asemenea unui dor unic”, descoperind că „adevărata frumusețe era elanul însuși către frumusețe, izvor vizibil și, în egală măsură, invizibil, țâșnind în fiecare secundă din adâncul ființelor prezente”. Solicitat și, totodată, provocat fiind să-l vindece tocmai pe bolnavul și coruptul soț al femeii iubite, și-a dat silința „să stăpânească situația cu

demnitate”, evitând să se coboare „la nivelul acestui om uscat de ranchiună”, care în urmă cu trei decenii îl trimisese, pe nedrept, la închisoare. Decât că, în pofida celor mai bune intenții sale, bolnavul Zhao îl abordase cu mefiență și violență, după ce-l recunoscuse, percepându-l nu ca pe un binefăcător consecvent și scrupulos, ci ca pe un rival de temut și de urât, mai mult decât atât, îi ceruse concubinei sale Fu-chun să-l denunțe pe medicul taoist ca pe un infractor primejdios și să-i toarne arsenic în ceai doamnei Lan-ying. Mai înainte de a muri, ticălosul Zhao a încercat să-și sugrume soția nevinovată. Auzind „cumplita veste”, Dao-shung i-a sărit în sprijin victimei inocente și a reușit s-o readucă la viață după câteva competente manevre resuscitante. Văzând-o iar vie și frumoasă, „își dorea ca momentul acela unic să se prelungească la nesfârșit”, savura intens miraculosul, amânându-i preschimbarea în ceva de ordin banal. Odată cu plecarea ei la mănăstire, el a căutat să-i respecte alegerea, să fie răbdător, să dea dovadă de înțelegere maximă. În același timp însă „fu cuprins de o amărăciune pe care nu o mai cunoscuse vreodată”. Drept urmare, „realitatea exaltantă pe care o trăise timp de trei ani îi părea dintr-odată o himeră, gata să dispară, ca un buchet de nori”. Având nevoie de alinare, îl căutase pe misionarul creștin pe care-l vindecase cândva. De la acesta aflase că „ființele care se iubesc cu adevărat nu sunt îngrădite nici de spațiu, nici de timp”. Pe deplin mulțumit de spusele celui alt, „toate întrebările existențiale care îl frământaseră i se păreau acum neînsemnate”, „predispozițiile sale fizice și mentale se schimbaseră fundamental”, resimțea „un amestec de regret, de nostalgie, de consimțământ și, oricât ar părea de ciudat, de „fericire”, se încredințase că avusese norocul să dezlege „misterul Femininului”, în afara căruia „tot restul i se părea lipsit de importanță și de semnificație”, „pas cu pas, deveni contemplatorul unei pasiuni mistice, care se desăvârșea în el și, în același timp, înaintea lui. Dornic să o revadă, s-a îndreptat, cu ultimele-i puteri, spre mănăstirea ce-i găzduia iubita.

Proiectând „o poveste de dragoste” aureolată într-un decor mundan crepuscular, subminat de contradicții neaplanabile, viciat de patimi obscure, de instincte posesive, de constrângeri irezonabile, gata să se descompună dintr-un moment într-altul, să-și scoată la iveală toxicitatea, precaritatea, spectralitatea, maturul romancier Francois Cheng recurge (în meticolosul elaborat al său roman *Veșnicia ne așteaptă*) la tehnica inspirată a contrapunctului admirabil mânuit spre a reprezenta, respectiv evoca, un colț de lume mai aparte, unde frumusețea se vede nevoită să cohabiteze cu urâtenia, unde ordinea strașnică, sfidătoare amenință să scoată din rostul său viața mai puțin ordonată, spontană și mlădioasă, unde iubirea constantă, tenace, dornică este obligată să coexiste cu ura, cu resentimentul, cu ranchiuna, unde ascendentul sens al existenței se pomenește adeseori blocat de nonsens și absurditate, unde Ființa e frecvent amenințată de Neființă, împingându-i spre disperare pe cei ce ar dori cu tot dinadinsul să-și cucerească un statut de ființatori lejeri, mlădii, despoșarați.

...o ficțiune extrem de rafinată, în perimetrul căreia protagoniștii originali își exprimă opțiunea pentru un mod de existență liberă, spontană, relaxată, își conturează viziunea asupra lumii dintr-o perspectivă mai degrabă taoistă decât confucianistă, bazată pe comunicarea deschisă, pe iubirea neîngrădită, pe respectul reciproc...

DIN LUMEA COPIILOR PREMATURI

Există o altă lume, dincolo de cea văzută, auzită, gustată, pipăită, iubită, gândită cu mintea de fiecare zi. Lumea ideilor pure...

I. FATA CARE A VĂZUT IDEI

De data aceasta, ucenica lui Platon este o elevă din clasa a șaptea la o școală de cartier.

Care nu l-a citit pe Platon. Care nu l-a cunoscut. Care a ajuns pe același drum nebăjbăit, călăuzită de propria inteligență. Este eleva **Isabela Dumitru** de la Școala Nr. 8 din Pitești :

Predefinit

Mentalitate neptuniană.

Progrese.

Suntem inhalați de predefinit

În timp ce ne prăbușim în propria voință.

Ne retragem în particularități de esență

Adâncind fiecare simplitate cu o îndoială,

Conturând poeziile cu idei singuratice.

Iar singurătățile mint mult.

Când realitatea se devorează pe sine

În imaginația noastră complementară.

Intens

Împreună. Mereu doar eu în înălțimi

Ne scufundăm în adâncurile eternității

Cristalizându-ne decada de nemurire

Dar consumând câte un veac în minutul de amorțire

Al intensității.

Dominator

Nimic mai atractiv

Un Dumnezeu cu salopetă albastră

Efortul ar transpira reprimare emoțională

Un Dumnezeu dominator și atât

Idealul masculin

Al submisivității feminine.

II. ÎN GENEZA OBSCURĂ

Din lumea ideilor pure în lumea materiei absolute. Încă o dovadă că nimic nu este interzis poeziei. De la Arghezi care isca din bube, mucigaiuri și noroi, frumuseți și prețuri noi. Copila asta pătrunde cu bisturiul estetic dincolo de tegumente, în adâncurile cele mai întunecate ale ființei biologice, în mazăga viscerelor în care se plămădește existența. Fără această lume nebuloasă, care pare inconștientă de sine, amorfă în gândire, nu ar exista nici lumea ideilor pure.

După cum îmi este cunoscut, nici un poet adevărat nu a scormonit în această genune. Ca să nu vorbesc de literatura surogat a autorilor de literatură obscenă și decadentă.

Eleva **Mihaela Alexandra Ilie** din clasa a XI-a, Colegiul Zinca Golescu din Pitești, este fascinată de miracolul începutului...

Gândul de la miezul nopții

În Salem plâng fecioarele,

că mor

sub greutatea păcatelor lumești,

sortiții lor;

ce nu au mai apucat

să se nască

din pântecul captușite ale

femeilor fecundate.

În mine plâng organele.

Ficatul, inima, plămânii

se sparg sub voluptatea

vulgară a privirilor tale,

și îmi inundă colivia

de păsări oarbe

ce se mănâncă între ele,

de dragul tău...

III. NISIPUL PĂMÂNTULUI, NISIPUL CERULUI

Nicole Stroe

Sufletul cenaclului anul trecut. Azi, studentă în București. Și mai avem noroc de ea din când în când.

Nisipul cerului

Cade nisip din cer.

Fire fine și albastre

Se preling pe boltă.

Fără grabă,

Ca niște lacrimi uscate,

Plânset fără substanță

Îl privesc cum se destramă.

Oare atât de nesincer

Poate fi văzduhul ?

Simbolul înălțării,

Pierdut-am noi speranța ?

Zarea cu valuri pufoase, înspumate,

A devenit ea oare,

Nisip mișcător ?

Se amestecă piesele mozaicului

Sau e doar o furtună tăcută ?

Iar cum furtunile trec...

IV. JOCUL ÎNTRE A FI ȘI A NU FI

Alexandra Ondrea

Poate să nu fie nici ea scutită. Frumoasa Alexandra Ondrea, un ghem de întrebări, de unde venim, unde ne ducem, cine suntem, destinul, universul. Și răspunsuri la întrebări care nu au mai fost puse.

VOID ...

O gaură neagră,

Un nimic ce fură tot.

O stea, încă puțină lumină,

Absolutul în neant

Și nimicul tot acolo.

Cu cât iei, cu atât cauți

Să acaparezi universul.

Strălucirea ochilor

Nu-mi are înlocuitor.

Soarelui îi dai târcoale

Sub o umbră transparentă,

Dar iau foc

Și lumina te acaparează.

Yin și Yang arzând, echilibrul rupt ;

Balanța se înclină.

Haos, tăcere, mimica unei supernove,

O stea pe moarte,

Soarele unei galaxii.

V. ȘI DRAGOSTEA, BAT-O VINA !

Aurora Elena Vasile

Nu există poet care să nu fi scris și despre această sublimă năpastă. Poeziile Ucenicilor Vrăjitori dau în clocot de iubire. Aurora Elena Vasile, veterană a cenaclului literar și de jurnalism, pe care îl frecventează de pe când era elevă. Azi juristă într-o importantă instituție culturală.

*

Și tot așa, nu ne-ar ajunge paginile acestei reviste, de am publica măcar câte un poem sau un fragment de proză narativă : *Maria Alexandra Bulgar, Denisa Coroja, Bianca Dobrescu, Oana Dumitrescu, Mihaela Ilie, Marius Ionescu, Alexandra Ondrea, Marina Pantazi, Eliza Celestyna Poltorak, Maria Magdalena Rada, Ralph Ioan Rădulescu, Stroe Nicole, Aurora Elena Vasile, Teodora Vasilescu, Isabella Dumitru, Iulia Andrioae, Lucian Dorin Bolbea, Alina Elena Cârstea, Smaranda Iuliana Consuela, Andreea Miu, Marian Valentin Neagoe, Ștraub Ioana Patricia, Teodora Vasilescu, Vigu Georgiana Nicol, Mihaela Ilie.*

Dar mănunchiul lor de flori alese se află în volumul al doisprezecelea al antologiei Ucenicii Vrăjitori, care mai miroase încă a cerneală tipografică. Editat de Casa de Cultură a Sindicatelor din Pitești (director Nicolae Crețu) care adăpostește Cenaclul literar și de jurnalism al elevilor și studenților , cu chemare literară, din Pitești, Mioveni, Costești, Topoloveni, Curtea de Argeș și alte localități, în coordonarea profesorului Marin Ioniță, membru alUSR.

Nu știu câți dintre acești autori vor rămâne cutreierați de muze. Dar faptul că numai în ultimul an au apărut două cărți scrise de pe băncile școlii și peste douăzeci de-a lungul anilor, precum și volumul de față, este o garanție.

De dor

Mi-e dor și doare de-o zi cu soare,

de-un zâmbet larg, de-un vechi catarg

cu vise legate de briză-mbătate

de-un suflet bun, de rumm, tutun,

de-o frunză târzie în bucla-mi aurie...

Mi-e dor și doare de nopțile goale,

de luna cea plină, de lumina ei lină

de mângâieri divine împletite-n suspine

de tot ce apune în prag de răpciune...

Mi-e dor - să mă las ușor,

pe brațele tale și privirea agale

să-ți cadă pe chipul meu

și-un sărut derbedeu să-mi dai !

Fericirea plouă peste mine,

ceața mă îmbată în senzații reci,

cerul trosnește când te ating

și stropii se preling -

vii să mă petreci ?

Frumoasa Alexandra Ondrea, un ghem de întrebări, de unde venim, unde ne ducem, cine suntem, destinul, universul. Și răspunsuri la întrebări care nu au mai fost puse.